

[Thøstrup.]

bro. Så vidt jeg erindrer, var medlemmer fra alle partier samlet hos den højtærede minister. Ministeren var særdeles velvillig over for os, men det viste sig — det var nemlig, inden den nye grundlovs regler kunne komme til anvendelse — at der ikke var noget at gøre. Men jeg husker den overordentlig stærke uvilje, netop den ekspropriation vakte, og jeg er stødt på det samme i en række andre tilfælde — jeg nævner de 3 sager, som jeg havde lejlighed til at behandle. Der mærkes altså en meget stærk uvilje; man har en følelse af, at man i høj grad bliver krænket, og derfor tror jeg, det er så vigtigt, at der bliver sat ind på at få skabt en virkelig rigtig fremgangsmåde for disse sagers behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2657, fremsættelsen i tidenden sp. 2201).

Anden næstformand (Ole Bjørn Kraft): Sammen med denne sag foretages den under punkt 6 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om retten til fotografiske billeder.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2789, fremsættelsen i tidenden sp. 2201).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Lars M. Olsen: Et forslag til lov om ophavsret har været undervejs i mere end 20 år. Straks efter at rigsdagen i april 1933 havde vedtaget loven om forfatter- og kunstnerret, henvendte Nordens forfatterorganisation sig til deres respektive regeringer for at få tilladelse til at indlede et nordisk samarbejde på det forfatterretlige og kunstnerretlige område med udarbejdelse af en eventuelt fællesskandinavisk kunstnerlov-

givning som ønskemål. Arbejdet var ikke mere end kommet godt i gang, da krigen brød ud, og i krigsårene kunne der jo ikke ske meget. Men efter krigens ophør kom der gang i udvalgs- og kommissionsarbejdet; og den danske betænkning forelå allerede i 1951, medens de andre nordiske landes kom noget senere, i Sverige kom den vist først for små 3 års tid siden. Fra dansk side har man, så vidt jeg har kunnet følge det, længe ønsket at fremsætte lovforslaget, og den tidligere undervisningsminister, den nuværende højtærede socialminister, bebudede i 1956 i folketinget, at han i samlingens løb agtede at fremsætte forslag til lov om ophavsret. Når vi først nu får lovforslaget lagt på folketingets bord, skyldes det, så vidt jeg ved, også et ønske fra svensk side om den størst mulige koordinering af de skandinaviske lovforslag og tillige et ønske om at få forslagene fremsat i de respektive parlamenter på nogenlunde samme tidspunkt.

Lovforslaget om ophavsret får i modsætning til den tidligere lov ikke alene interesse for den skabende, men også for den udøvende kunstner. Det er den voldsomme tekniske udvikling især igennem det sidste tiår, der har ført til, at lovgivningen nu også bør omfatte de udøvende kunstnere. Det drejer sig jo om en beskyttelseslov for disse, men bestemmelserne vil desuden gribe meget stærkt ind i en række forhold for musik- og bogforlag, teater- og filmvirksomheder, Danmarks radio og fjernsyn samt det meget store og meget differentierede område, der falder ind under begrebet brugskunst. Beskyttelsen går imidlertid videre endnu; den kommer også til at omfatte mønstertegninger, kort, grafiske tavler m. v., hvorimod de fotografiske problemer er henlagt til et særligt lovforslag, som er sat til behandling sammen med ophavsretsforslaget.

En ajourføring af lovgivningen er på en lang række områder stærkere påkrævet end på andre. I et moderne demokratisk samfund er det en betingelse for kunstnerens frie udfoldelse, at han opnår rimelige vilkår, herunder aflønning eller honorering for den indsats, han yder. Forskere og andre videnskabsmænd har ofte, når kulturelle problemer har været under diskussion, især i de senere år, udtalt frygt og ængstelse for

[Lars M. Olsen.]

den placering, som truede de kulturelle værdier, uden hvis eksistens vort demokratiske samfund ikke kan fungere tilfredsstillende. I øvrigt må det forventes — man har da i hvert fald lov til at udtrykke forhåbningen derom — at det kulturelle behov vil øges i takt med den stadige udvidelse af fritid og ferier, og her kan og må samfundet yde en indsats og skabe et klima, hvor kunsten og kulturen får gode vækstmuligheder. Når vi taler om velfærdsstaten, tænker vi almindeligvis, tror jeg da, på social og økonomisk velfærd, men kulturel velfærd må i lige så høj grad som enhver anden form for velfærd være et mål.

Må jeg for begge de fremsatte lovforslags vedkommende komplimentere den højtærede minister. Han har efter mit skøn stort set haft evne til at dele sol og vind lige ved at tage rimelige hensyn til begge sider. Der findes dog — lad mig bare sige det i starten — efter mit skøn adskillige skønhedsfejl, som jeg lidt senere vil tillade mig at vende tilbage til. Nu får vi håbe, at også det øvrige samfunds interesser tilgødeses. Her føler jeg mig måske knap så sikker, og af den højtærede minister fremsættelsestale forstår jeg, at han især på et ganske bestemt område også har visse betænkeligheder. De udvidede rettigheder og de nye tilkommende, som den udøvende kunstner får ved lovens gennemførelse, skulle meget nødig have egentlige skadevoldende virkninger til følge, men selvfølgelig bør vi i hvert fald ikke regne med, at den nye beskyttelseslovgivning kan gennemføres gratis.

På visse områder og især dem, der nu for første gang drages ind under lovens bestemmelser, vil der kræves ændringer i budgettering, planlægning og kalkulationer på en række områder.

Jeg har bemærket, at artister ikke opnår de samme rettigheder som andre udøvende kunstnere, hvis musikalske, sanglige eller dramatiske ydelser beskyttes mod gengivelse i radio eller fjernsyn. En tilsvarende beskyttelse skal ifølge lovforslaget, og især dets bemærkninger, ikke finde sted for artisternes vedkommende. Jeg er interesseret i at få oplyst begrundelsen for, at denne gruppe af medborgere skal falde uden for denne lovgivning.

At en beskyttelse af det store område, der kaldes brugskunst i videste forstand, er påkrævet, understreges måske bedst af den retsafgørelse, der for nylig fandt sted omkring plagiatet af den såkaldte Wegnerstol.

Lovforslaget er opdelt i en række kapitler, og jeg skal gøre nogle bemærkninger til dem, jeg finder mest væsentlige. Kapitlerne omfatter grupper som ophavsrettens genstand og indhold, indskrænkninger i ophavsretten, ophavsrettens overgang til andre og dens gyldighedstid.

Det første kapitel, nemlig ophavsrettens genstand og indhold, dækker et meget stort område og er vidt forskellig i art og karakter. Det mest fremtrædende og det, man vel først og fremmest tænker på, når man taler om ophavsret, omhandler de skønlitterære og de beskrivende fremstillinger; ved beskrivende fremstillinger tænker man især på den såkaldte faglitteratur. Desuden omfattes musikværker, sceneværker, dramatiske værker og kombinationen af dramatiske og musikalske værker, sådan som vi kender det fra operaer, operetter, revyer o. lign., af beskyttelsen. Endvidere beskyttes filmværker; alle egentlige film er ophavsretligt beskyttede. Billedkunsten udgør også et meget stort område, omfattende malerier, tegninger, raderinger, litografier, træsnit og andre former for grafiske gengivelser samt skulpturer af enhver art. Der ydes også beskyttelse for kunstneriske frembringelser; hvor der anvendes andre særlige former for arbejdsmateriale; jeg tænker her på sten, der kan danne smukke mosaikker, farvet glas til glasmalerier; også tekstiler tænker man på. Med hensyn til de arkitektoniske værker gør man efter mit skøn en væsentlig indskrænkning, idet man siger, at lovforslagets regler kun omfatter sådanne, som er resultatet af en selvstændigt skabende indsats. Brugskunsten er, som jeg før sagde, et meget stort område og omfatter bl. a. og især kunstindustri og kunsthåndværk. Så er der en ny gruppe, der kaldes „andre værker med praktisk formål“, hvor alle de ting, man ikke er i stand til at rubricere under de førnævnte områder, bliver placeret.

Kunstneren har eneretten over sit værk, både når det drejer sig om gengivelse ved trykning, afskrivning, fotografering, overførelse på grammofonplade, stålband og

[Lars M. Olsen.]

filmsstrimmel, gengivelse af et maleri og om kopi af en skulptur. Også en oversætter har ophavsret, i visse tilfælde ligeledes en sceneinstruktør, en redaktør af samle-værker, derunder antologier, leksikalske værker, f. eks. læsebøger til skolebrug, sangbøger m. v.

Det fremhæves i bemærkningerne, at den tekniske eller økonomiske indsats derimod ikke kan danne grundlag for erhvervelsen af ophavsret. Når det drejer sig om producent, fremstiller eller frembringer af det, man måske kunne kalde den materielle ophavsret, enten det nu drejer sig om fremstilling af grammofonplader, nodelistik, bøger, filmsværker eller brugsgenstande, og selv om fremstilleren eller producenten på det pågældende område har udvist eget initiativ og personlig indsats også på det rent idémæssige område, ja, så er og bliver ophavsretten udelukkende kunstnerens.

Der er også et kapitel, der omhandler indskrænkninger i ophavsretten. Det hedder et sted i loven f. eks., at af et offentliggjort værk må enkelte eksemplarer fremstilles til privatbrug. I lovforslaget gøres der yderligere rede for, hvad der menes i så henseende, og det fremhæves, at blandt de privateksemplarer, der kan fremstilles, er man i stand til også på begæring og bestillinger at fremstille dem til biblioteker og arkiver uden i øvrigt at komme i konflikt med loven, ligeledes til enkelte forskere og andre privatpersoner, der anmoder om at få fotokopier.

Må jeg i øvrigt om hele dette store område vedrørende fotokopier — der i hvert fald i bemærkningerne er opdelt i 3 afsnit — udtale en vis ængstelse over den betydelige udvidelse, der sker på dette område, og hvis konsekvenser det i alt fald navnlig på længere sigt er ganske umuligt at bedømme. Rent generelt har man vist lov at sige, at den bemyndigelse, som loven ønsker givet på dette felt, er overordentligt farlig. Man er sikkert også selv klar over det, idet man i sine bemærkninger netop viser nogen tvivl på de områder, det drejer sig om. Når man f. eks. taler om fotokopier for at sikre værker imod ødelæggelse, er det jo en ting, som man stort set kun kan finde rimelig og rigtig. Det tager sigte på krigshandlinger eller på

skrøbelige eller lidet holdbare skrifter; det drejer sig dér om, at man på en eller anden måde søger at opretholde eksistensen af et værk så længe som muligt, og dér kan det formentlig være på sin plads med fotokopi. Jeg er også enig i, at her kan man næppe sige med rimelighed, at det virker skadeligt for ophavsmandens interesser. Men når det noget længere nede siges, at det kan ske ikke alene i tilfælde af slitage, eller fordi man ikke længere kan købe bøgerne i handelen, men også hvis de er ekstraordinært kostbare, så synes jeg egentlig, dette er en meget dårlig begrundelse, og jeg vil i hvert fald gerne tage et kraftigt forbehold heroverfor.

I et senere afsnit taler man om fotokopiering som middel til at tilføre arkiver og biblioteker nye værker. Man peger på, at der fortrinsvis er tænkt på værker, der er udgået i boghandelen, eller værker, der kun foreligger i manuskript, og man føjer igen til, at det kan normalt ikke skade ophavsmandens rettigheder og bør være tilladt. Videre siges det, at såfremt et værk kan købes i boghandelen, bør retten til fotokopiering næppe eksistere. Man tilføjer dog, at der kan være en gruppe af tilfælde, hvor det måske kunne være rimeligt, om biblioteker og arkiver fik ret til at fotokopiere værker. Man mener dog, at adgangen hertil ikke vil blive udnyttet i særlig voldsom udstrækning, fordi det efter det kendskab, man har til reproduktionsteknik i øjeblikket, simpelt hen vil forbyde sig selv på grund af omkostningerne. Der er dog ingen tvivl om, at der også på dette område vil ske en rationalisering og forbedring og vel også billig-gørelse af disse overføringsmetoder, disse reproduktionsarter, så det fremover kan blive gjort på en langt billigere måde, end man f. eks. kender det i dag. Det understreges, at der særlig er tænkt på værker, hvor priserne er så høje, at adskillige offentlige biblioteker og arkiver ikke er i stand til at erhverve dem, skønt deres indlemmelse i samlingerne ville være ønskelig, hvorfor det ikke ville være urimeligt, om det blev tilladt de pågældende offentlige institutioner eller én af dem at tage fotokopier af disse manuskripter eller brev-samlinger. Jeg vil altså gerne advare herimod og sige, at det netop er et af de om-

[Lars M. Olsen.]

råder, der efter min bedste overbevisning kræver en temmelig grundig udvalgsbehandling.

Man går et skridt videre, når man taler om fremstilling af fotokopier til brug i arkivers og bibliotekers udlånsvirksomhed; det tilføjes i bemærkningerne, at det også kunne gælde andre institutioner eller erhvervsvirksomheder, der driver tilsvarende virksomhed. Jeg tror, at denne indskrænkning må imødeses med ængstelse og betænkelighed. I hvert fald er det givet, at det repræsenterer en voldsom indskrænkning i ophavsmandens rettigheder. Jeg ser i denne forbindelse helt væk fra den materielle ophavsmands interesser, hvis jeg må anvende dette udtryk, men naturligvis vil det også spille ind i hans afgørelse ved en udgivelse af den karakter, der er tale om i lovteksten eller bemærkningerne, når han på forhånd ved, at biblioteker kun i ganske enkelte tilfælde vil melde sig som købere af den pågældende publikation. Det vil formentlig i adskillige tilfælde medføre, at spørgsmålet om udgivelse simpelt hen bliver henlagt. Som følge af et vist kendskab til forlagsvirksomhed ved jeg lidt om, hvor dyrt og risikofyldt dette erhverv er, navnlig hvor det drejer sig om værker af den art og type, som der tilsyneladende tænkes på. Jeg vil tro, at det sandsynlige bibliotekssalg, som der fra visse sider kalkuleres med ved en forlagsudgivelse, bliver så ringe, at den pågældende publikation formentlig slet ikke vil få mulighed for at fremkomme på tryk, hvis man ved, at der eksisterer en sådan lovgivning, der muligvis nedsætter det salg, man ellers kunne regne med, til et rent minimum. Så meget om fotokopiering.

Jeg vil dernæst pege på, at det efter den nugældende lovgivning har været tilladt efter et vist åremål at optage mindre dele af litterære værker og musikværker, de førstnævnte i samleværker, læsebøger, antologier o. lign. Nu kan dette kun finde sted med ophavsmandens direkte samtykke, og han har krav på vederlag. Jeg tror, at det, som tingene efterhånden har udviklet sig, er helt rimeligt, at denne bestemmelse indføres i loven. Også honoreringen er i praksis en udvidelse af ophavsmandens

rettigheder, som jeg helt kan give min tilslutning.

Medens gengivelse i radio og fjernsyn f. eks. af skuespil, operaer o. lign. fra det kgl. teater hidtil har kunnet ske uden tilladelse fra kunstnere, instruktører eller andre, der har medvirket til forestillingens opsætning — det foreligger der jo en højeesteretsdom for — bestemmes det nu, at det er nødvendigt at indhente kunstnernes og også sceneinstruktørernes tilslutning til en gengivelse bl. a. i fjernsynet. Jeg er klar over, at dette kan skabe konfliktstof på det ene eller det andet område, ikke blot ud fra rent økonomiske, men også ud fra kunstneriske betragtninger, idet en instruktør eller andre, der har medvirket til forestillingens opsætning, måske mener, at en gengivelse i fjernsynet vil blive ufuldstændig og give et meget dårligt indtryk af forestillingen.

Lovforslaget kommer også ind på ophavsrettens overgang til andre, og endelig indeholder det et afsnit om forlagsaftaler. Det drejer sig stort set kun om en ajourføring, men også her er der tale om en række stramminger, der, så vidt jeg er orienteret, er af en mere håndfast karakter end dem, der for eksempel findes i et tilsvarende lovforslag, som for nylig blev fremsat i den svenske rigsdag. Tidligere har det været muligt, at sådanne regler på en lang række områder kunne fraviges ved aftale parterne imellem, og i tilfælde, hvor parterne ikke har kunnet blive enige, har man haft mulighed for på anden måde at skabe den fornødne enighed. Nu fratager man på visse ikke helt ubetydelige områder parterne denne ret og hævder, at fravigelse ikke må finde sted. Jeg er ikke helt sikker på, at dette er klogt i alle tilfælde.

I kraft af den udvidelse, der nu sker af ophavsmandens rettigheder, bliver der større problemer end tidligere med hensyn til aftalerne om de honorarer, som forudsættes ydet til ophavsmanden, og kan der ikke opnås enighed mellem parterne i videste forstand, kan spørgsmålet indbringes for et af undervisningsministeren nedsat nævn, som har den endelige afgørelse.

Jeg vil også gerne sige et par ord om retshåndhævelsen, som ligeledes har et

[Lars M. Olsen.]

særligt afsnit i lovforslaget. Jeg har bemærket, at overtrædelser stort set — i hvert fald så vidt jeg har kunnet bedømme det — behandles nogenlunde ens, hvad enten den er forsætlig eller uagtsom. Der findes imidlertid visse områder, hvor muligheden for forvekslinger måske i særlig grad er til stede. Der udkommer sikkert flere gange om året bøger med samme titler, ofte endda inden for de samme områder, uden at det er sket forsætligt, idet et forlag ikke kender til, hvad kollegerne har i gang, og endnu mindre, hvordan titlen vil komme til at lyde, når bogen ligger på disken. Jeg kender for eksempel et forlag, der inden for små ti år har udsendt værker med samme titler som andre forlags bøger, der udkom samtidigt eller umiddelbart efter det tidspunkt, hvor det pågældende forlag udsendte sine bøger. For sådanne tilfælde går man i lovforslaget endda så vidt, at oplaget, hvis den krænkede part forlanger det, kan kræves inddraget eller tilintetgjort eller noget tilsvarende. Jeg synes, det er en meget hård bestemmelse, som sandsynligvis også bør underkastes en grundig udvalgsbehandling.

Af tilsvarende lovgivning finder i øjeblikket, så vidt jeg ved, behandlinger som denne sted i de øvrige nordiske parlamenter. Man søger at tage det hensyn, at man så vidt muligt på disse områder ser at finde frem til en nogenlunde ensartet lovgivning i Norden. Det vil formentlig derfor være rigtigt, at der mellem handlingerne i de pågældende rigsdage sker en vis orientering, så lovgivningens ensartethed i størst mulig udstrækning også opretholdes fremover under de udvalgsbehandlinger, som velsagtens finder sted i alle parlamenterne. Det vil sikkert være nødvendigt, at der på en eller anden måde skabes en kontakt her. Så meget om ophavsretten.

Hvad forslag til lov om retten til fotografiske billeder angår, har jeg ikke mange bemærkninger at gøre. Stort set er nemlig principperne i denne lovgivning af tilsvarende art som i lovgivningen om ophavsretten; dog bevares ophavsretten, når det drejer sig om fotografiske billeder, ikke i mere end 25 år, efter at billedet blev fremstillet, hvorimod ophavsmandens rettigheder til litterære og kunstneriske værker

både herhjemme og i udlandet i alle de stater, der har tiltrådt Bernerkonventionen, bevares i indtil 50 år efter ophavsmandens død.

Af de bemærkninger, jeg her har gjort, vil man forstå, at jeg kan tilsige lovforslagene en velvillig behandling. Ophavsretsspørgsmålet har været diskuteret på en masse møder på departementschefsniveau, på ministerniveau og mellem organisationerne og gennem mangfoldige år i hele Norden. På Nordisk Råds møde i Helsingfors i 1957 udtalte den højtærede nuværende socialminister, som dengang var undervisningsminister, at han regnede med, at arbejdet med lovforslagene herhjemme mindst ville tage 1, ja, måske 2 folketings-samlinger, fordi han forudså, at der krævedes en meget grundig og dybtgående udvalgsbehandling. Jeg er på det punkt absolut enig med den højtærede minister; lovforslagene indeholder mange problemer og berører mange interesser, og en meget grundig udvalgsbehandling bliver sikkert derfor nødvendig.

Helga Pedersen: Det er vist erkendt fra alle sagkyndige sider, at den gældende lov om forfatterret og kunstnerret fra 1933 længe har virket forældet og burde afløses af en lov, der svarer til tidens krav. Ganske vist er 1933-loven ikke gammel af år og blev i sin tid gennemført efter et forudgående grundigt arbejde i et sagkyndigt udvalg og gennem 2 rigsdagssamlinger; men hvis man sammenligner den med tidligere lovgivning på dette område, står det hurtigt klart, at 1933-loven i alt væsentligt bygger på loven af 1902 og således reelt er ældre, end datoen tyder på. 1933-loven har derfor kun i ringe grad taget hensyn til den enorme udvikling, der har fundet sted inden for de områder, loven dækker eller vedrører. Navnlig i de sidste 10-15 år har udviklingen været bemærkelsesværdig. Jeg tænker naturligvis på udviklingen inden for grammofoonindustrien, radio, fjernsyn, film, lyd-bånd, reproduktioner af kunstværker o. s. v. Vi er vidne til en industrialisering, der, således som det er udtrykt i bogen „Ophavsretlige Perspektiver“ af professor Torben Lund og Niels Alkil af 1954 — hvis jeg må tillade mig et kort citat — :

„totalt har forandret de faktiske forhold, loven bygger på, en omorganisation

[Helga Pedersen.]

og en organisering, der på mange måder forandrer de faktiske vilkår for ophavs-mændene og for dem, der må betegnes som „brugere“ af ophavsværker.“

Denne udvikling har været nogenlunde ens i en række lande, og da vi her bevæger os på et område, der meget tidligt blev inddraget i det internationale samarbejde, er vi i dag i den situation, at vor egen nationale lov er forældet i sammenligning med de senere års internationale konventioner vedrørende forfatterret og kunstnerret og dermed også i forhold til en række lande, der har tilsluttet sig disse konventioner og revideret deres nationale lovgivning herefter.

Jeg er ganske enig med den højtærede undervisningsminister, når ministeren i sin fremsættelse har understreget, at den ophavsretlige beskyttelse for at være effektiv må respekteres også uden for hjemlandet; og når loven ændres uden for hjemlandet, ligger der også heri en opfordring til en revision af vor lov, hvor vanskelig denne revision end måtte være. Det må derfor påskønnes, at den højtærede undervisningsminister har fremsat dette lovforslag, således at et effektivt revisionsarbejde kan påbegyndes.

Arbejdet vil nok blive vanskeligt. På den ene side bør der tages videst muligt hensyn til forfatterens og kunstnerens personlige interesser og personlighed, og vi bevæger os her på et meget ømtåligt område. På den anden side gør stærke økonomiske interesser, jævnlig af ganske almindelig forretningsmæssig karakter, sig gældende. Herudover må hensynet til vort samfunds kulturelle og åndelige liv og trivsel tilgodeses.

Tendensen i retsudviklingen fra vor første forfatterretslovgivning fra 1741 viser en klar og betydelig udvidelse både af området for ophavsmandens beskyttelse, af personkredsen, man beskytter, og af varigheden og effektiviteten af den beskyttelse, man giver den pågældende. Vore overvejelser i den kommende tid vil netop gå ud på, om lovforslaget, der går videre, end 1933-loven gør det, er gået for vidt i nogen af de nævnte retninger. Da lovforslaget følger tendensen til at udvide ophavsmandens rettigheder, kan man sige, at det

ikke betegner noget radikalt brud med den nuværende retstilstand, men alligevel bør det fremhæves, at lovforslagets gennemførelse vil betyde væsentlige ændringer i retstilstanden.

Allerede forslaget's titel, hvori det lidt uvante ord „ophavsretten“ lanceres, indicerer dette. Det sagkyndige udvalg har hentet ordet fra norsk og finsk lovgivning, og da det nordiske samarbejde ikke altid har lige lette kår, kan vi vel yde vort bidrag ved at godtage betegnelsen, som sagkyndige kredse for længst har gjort det. Sværere synes jeg det er at godkende betegnelsen „ophavsmand“ om den, der har frembragt et litterært eller kunstnerisk værk. Det virker på mig nærmest lidt komisk at betegne Beethoven, Rembrandt, van Gogh og andre store kunstnere som ophavsmand, for slet ikke at tale om Reumert, Bodil Ipsen, Margrethe Schanne, for blot at nævne nogle af vore kendte scenekunstnere. Jeg tror, de hver især ville gyse ved tanken om, at de skulle kaldes ophavsmand. Men det, der sker ved titlen om ophavsretten, er altså, at man indledningsvis oplyser, at man nu i loven i lighed med Bernerkonventionen regulerer hele området litteratur, musik, kunst m. v. under ét, omend naturligvis visse særlige regler er nødvendige for de forskellige kunstarter.

Lovforslaget angiver principielt kun de ledende ophavsretlige principper og må derfor overlade et betydeligt område til regulering ved aftale og senere korrektion ved domstolene. Dette har medført, at bemærkningerne til lovforslaget i betydeligt omfang — ligesom en slags lærebog — opstiller definitioner af begreber, som lovens ord skal dække over. Når der f. eks. gives en definition af „eksemplarer“ eller af, hvad man forstår ved ordet „lovlig“, eller hvad man forstår ved ordet „kilde“ o. s. v., er man egentlig gået ud over det, som motiverne burde angive. Man anviser også ganske bestemte fortolkninger af udtryk i lovforslaget, eller man erklærer her og dér, at lovteksten enten kan fraviges, eller at den er ufravigelig, selv om det ikke ganske klart fremgår af lovens ord. Jeg stiller mig noget tvivlende over for, om denne fremgangsmåde er så heldig. Vi står som bekendt ved et retsområde, hvor megen

[Helga Pedersen.]

usikkerhed hidtil har gjort sig gældende, og det kan jo give læseren af lovforslaget og af motiverne et falsk indtryk af retstilstanden, hvis det viser sig, at domstolene ikke vil være enige i disse fortolkninger.

Jeg skal så knytte nogle bemærkninger til lovforslagets enkelte afsnit og visse principielle bestemmelser. I kapitel I gives regler for, hvilke arbejder loven beskytter, hvem beskyttelsen umiddelbart tilkommer, og hvori beskyttelsen består.

Betingelsen for at opnå beskyttelse er, at der foreligger et „værk“. Hvad der herved forstås, ligger i retsanvendelsen så nogenlunde fast, omend kravet om nyhed og selvstændighed i produktet ikke mindst ved praktiske brugsgenstande, f. eks. møbler, således som det ærede medlem hr. Lars M. Olsen nævnte det, volder store vanskeligheder.

Beskyttelsen tilkommer frembringeren. Her opstår beskyttelsen, og han alene er i første række rådig over den. Hvem der så er frembringeren, kan unægtelig stille sig tvivlsomt i de enkelte tilfælde, navnlig ved filmsværker, hvor ikke alene forfatteren, men også instruktøren og komponisten og eventuelt produktionslederen kan komme i betragtning. Skuespillernes beskyttelse skal derimod bedømmes særskilt efter reglerne om beskyttelse for de udøvende kunstnere i lovens kapitel V.

Af hensyn til de meget store økonomiske interesser, der er forbundet med filmsproduktionen, er det af stor betydning, at denne afgrænsning bliver rigtig og retfærdig i praksis. Der vil ofte være tale om et fælles værk, på hvilket de særlige regler, der er givet i lovforslagets § 6, finder anvendelse, herunder at hver enkelt bidrager kan påtale krænkelse af ophavsretten.

Den personlige, ideelt betonedede ret, en ophavsmand har, til at få sit navn på værket og til at protestere mod krænkelse, er for så vidt stærkere end hans økonomiske ret, som alene denne sidste må vige for en række vigtige samfundsmæssige

hensyn. Arkiver, biblioteker og undervisningsinstitutioner skal ifølge lovforslagets kapitel II kunne udøve deres virksomhed i samfundets tjeneste uden at møde urimelige hindringer fra den kunstner, der nyder det samme samfunds beskyttelse. Hensynet til visse handicappede i samfundet, de blinde, døve og stumme, begrundet også en rimelig undtagelse fra ophavsrettens beskyttelse.

Jeg kan her tilføje, at jeg ganske kan tiltræde de betænkeligheder, som det ærede medlem hr. Lars M. Olsen gav udtryk for vedrørende fotokopierne, og skal ikke gå i enkeltheder med disse spørgsmål.

I lovforslagets kapitel II træffer vi en række eksempler på den nye tvangslicens. Det gælder således bestemmelsen i § 14, stk. 2, hvori der står:

„Gengives i en alment oplysende fremstilling to eller flere værker af samme ophavsmand, har denne krav på vederlag.“ Hvor stort vederlaget skal være, eller hvorledes det skal beregnes, siger lovforslaget intet om, hverken her eller de andre steder, hvor en tvangslicens foreslås indført. Man nøjes med senere i lovforslaget at sige, at hvis parterne ikke kan enes, skal spørgsmålet eventuelt afgøres af et nævn, hvis afgørelse skal være endelig og ikke kan indbringes for domstolene.

Det er jo efterhånden således, at de allerfleste lovforslag, der fremsættes i det høje ting, indeholder en bestemmelse om oprettelse af et nævn eller et råd eller noget lignende. Principielt er jeg ikke tilhænger af den fremgangsmåde; jeg synes, man skaber et bengnaveri uden lige derved, og det er uheldigt, at man gang på gang søger at unddrage borgerne den retsbeskyttelse, de nu engang bedst får ved domstolene. På den anden side skal jeg gerne erkende, at der i det moderne samfund er brug for en række afgørelser af skønsmæssig karakter, som domstolene måske er mindre egnede til at træffe, og jeg vil derfor gerne forhandle om en særlig ordning også for disse områder i det udvalg, jeg går ud fra bliver nedsat.

[Helga Pedersen.]

I øvrigt er den foreslåede bestemmelse i § 54 noget uklar i forhold til domstolenes kompetence. Der står, at hver af parterne kan bringe spørgsmålet for nævnet; men da de ikke udtrykkelig afskæres fra det ved lovens ord, er det måske tanken, at de kan forsøge at gå til domstolene.

Man søger også, i lovens kapitel II, i et vist omfang at gøre op med pressens berettigede interesser. En forfatter til en avisartikel kan „tage forbehold mod eftertryk“ og har dermed garderet sig over for aviser og tidsskrifter, men ellers kan disse gengive artikler, som der står, „om dagens religiøse, politiske eller økonomiske spørgsmål“ — de kulturelle spørgsmål nævnes stadig ikke i lovforslaget; det følger her teksten i loven af 1933 — ligesom en rimelig citatret altid tilkommer pressen. For så vidt imødekommer man altså nyhedstjenesten på bekostning af ophavsmandens interesser, men man går dog ikke så vidt, at man giver Pressens Radioavis eller Danmarks radio tilsvarende ret. Det forekommer mig lidt vanskeligt at se begrundelsen herfor ved drøftelsen af dette lovforslag, navnlig da man i anden forbindelse yder radio og fjernsyn ret vidtgående indrømmelser, således i lovforslagets § 21, der bestemmer, at når fremførelse eller fremvisning af et værk indgår som led i en dagsbegivenhed og denne gengives i radio eller fjernsyn, kan korte afsnit af værket medtages ved gengivelsen, og tilmed har forkastet tanken om en tvangslicens, som det sagkyndige udvalg var inde på i den nys nævnte forbindelse.

I lovforslagets § 22, der er en meget vigtig bestemmelse, søger man at dele sol og vind lige mellem radioen og kunstnerne. Vi står her ved en af de økonomisk meget vidtgående regler i lovforslaget. En generel tvangslicensordning er man med rette meget tilbage for. Jeg tror også, det stemmer dårligt med princippet om ejendomsrettens ukrænkelighed, og det må jo erindres, at ophavsretten i mangt og meget ligner ejendomsretten. Om man nu rammer det rigtige, herunder om og om alene sceneværker skal undtages fra radioens klamme hånd, kan jeg først afgøre, når de berettigede interesser er blevet nærmere oplyst; men jeg synes, det må være rigtigt i selve loven

at fastlægge rammerne for den retlige ordning og ikke ganske overlade det til en tovtrækning med de forskellige organisationer og til indholdet af de standardkontrakter, der måtte blive oprettet.

De almindelige regler i lovforslagets kapitel III om overdragelse af ophavsretten skal jeg ikke gå ind på her, men jeg skal særlig fremdrage afsnittet om forlagsaftaler, der også er et af de økonomisk mest vidtrækkende problemer. Sammenligner man disse regler, der i sig selv er af rent økonomisk art, med de i øvrigt i dansk kontraktret gældende regler, vil man se, at de her foreslåede regler afviger betydeligt fra de almindelige regler. De foreslåede regler går meget vidt i retning af at give ophavsmanden kategoriske rettigheder og omvendt giver forlæggeren som den formentlig stærkere part pligterne. Jeg peger således på bestemmelsen i lovforslagets § 35 om forlæggerens pligt til at sørge for udgivelse af et værk inden for en rimelig tid og sørge for dets spredning i den udstrækning, hvori afsætningsforholdene og omstændighederne i øvrigt gør det muligt, og på lovforslagets forskrift i forbindelse dermed om, at enhver forsømmelse giver forfatteren ret til at hæve aftalen, beholde honoraret og kræve erstatning for skade, som ikke dækkes af honoraret. Det er meget muligt, at man ved forslaget ord tænker på en forsømmelse, der efter omstændighederne har et vist omfang og derfor må tillægges en større betydning. Men det står ikke i lovforslaget, og jeg tror, det er en af de bestemmelser, vi må se noget nærmere på. Selv om man i motiverne til disse bestemmelser i det hele taget siger, at man ved de seneste forhandlinger har tilstræbt at skabe større klarhed over retsforholdet mellem de to parter, er jeg bange for, at klarheden vil vise sig i det praktiske liv ikke at være nået.

Den tekniske udvikling på dette lovområde, som jeg nævnte i mine indledningsbemærkninger, har jo haft særlig stor betydning for de udøvende kunstnere. Deres kunst er nu i højere grad end tidligere et aktiv, der kan udnyttes økonomisk, og på den anden side også kan tillægges stor økonomisk betydning for den anden part. De udøvende kunstnere har i dag praktisk taget ingen beskyttelse, hverken efter lo-

[Helga Pedersen.]

ven eller efter domspraksis, mod utilladt fiksering i offentliggørelsesøjemed eller mod offentlig udførelse af lovlige eller ulovlige fikseringer, medens grammmofonfabrikanten nyder beskyttelse. Jeg synes derfor, det er med rette, lovforslaget søger denne tilstand ændret og søger retstilstanden forbedret for kunstnerens vedkommende. Men det forekommer mig, at man har skudt over målet, når man foreslår en regel om, at den udøvende kunstners samtykke altid kræves til udsendelse i radio eller fjernsyn, og når denne regel medfører, at det kgl. teaters forestillinger ikke kan udsendes i fjernsyn eller radio uden de medvirkende kunstneres samtykke. Selv den højtærede ministers håb om, at denne tillid ikke vil blive misbrugt, kan ikke overbevise mig om, at reglen kan accepteres uden videre. Vi har en nationalscene, som hele landet betaler til; vi sørger for, at de medvirkende får den betryggelse, det er at være tjenestemænd og ansat på visse sikre vilkår, men så kan det heller ikke være rimeligt derudover at give dem den samme beskyttelse, som for andre kunstnere er begrundet i hensynet til at sikre et anstændigt økonomisk udbytte af deres præstation. Den højtærede minister formener, at teatret vil kunne finde en fornuftig måde at praktisere de nye bestemmelser på. Det kan vi eventuelt høre nærmere om i det udvalg, der bliver nedsat; men på forhånd vil jeg dog tro, at man ganske anderledes, f. eks. i forbindelse med kunstnerens ansættelsesvilkår, kan få udtrykt klart, hvorledes man her skal stille sig.

Grammmofonpladefabrikanten nyder beskyttelse efter lovforslaget, selv om han vel egentlig ikke hører med i kunstnernes rækker; men da hans interesse er kædet sammen med kunstnernes interesse, navnlig i forbindelse med gengivelse i radio og fjernsyn, synes jeg, det er rigtigt og rimeligt at medtage ham her. Noget andet er det så, om de konkret udformede bestemmelser ikke er gået for vidt også på dette område. Det vil jeg forbeholde mig at komme tilbage til.

Kapitlerne i lovforslaget om straffe- og erstatningsbestemmelserne skal jeg ikke gå nærmere ind på, og bestemmelserne om lovens rækkevidde, personelt og terri-

torialt, der bygger på verdenskonventionen af 1952, giver mig heller ikke anledning til særlige kommentarer.

Det ærede medlem hr. Lars M. Olsen fremsatte nogle betragtninger vedrørende det nordiske samarbejde på dette område. Jeg kan ganske slutte mig til disse betragtninger og sige, at ligesom lovforslagets forberedelse har hvilet i høj grad på fælles nordisk grundlag, således synes jeg, det er rigtigt og rimeligt, at vi under lovforslagets behandling søger kontakt med hensyn til tilsvarende lovforslags behandling i de andre nordiske lande og så vidt muligt søger at få en ensartet lovgivning på dette område.

Som det vil være fremgået af mine bemærkninger, er jeg af den opfattelse, at en nøjere gennemgang af lovforslagets enkelte bestemmelser meget muligt vil resultere i ønsker om ændrede formuleringer af en række bestemmelser. Det er overordentlig vanskeligt for dem, der ikke specielt beskæftiger sig med disse problemer til daglig, at gøre sig deres beskaffenhed og rækkevidde ganske klar. Jeg har den tvivl som nævnt, at man i nogle tilfælde er gået for vidt med hensyn til beskyttelsesreglerne, men jeg må forbeholde mig min endelige stillingtagen til næste behandling her i tinget og håber meget på, at de interesserede og deres organisationer over for udvalget, som bliver nedsat, vil gøre deres synspunkter gældende. Jeg tror, det er absolut nødvendigt, at de af tingets medlemmer, der skal granske dette lovforslag i enkeltheder, får friske oplysninger fra de såkaldte ophavsmænd, taget i videste forstand, og eventuelt fra deres medkontraahenter; men også mit parti kan på forhånd tilsige en saglig og fordomsfri drøftelse af disse spørgsmål.

Jeg skal til slut gøre et par bemærkninger vedrørende lovforslaget om retten til fotografiske billeder. Uanset om man i ophavsretslovforslaget har søgt at samle forfatter-, kunstner- og dermed beslægtede rettigheder under én hat, har man dog som hidtil udtrykkeligt undtaget de fotografiske billeder fra loven. I dag er der i praksis ingen fotografibeskyttelse i Danmark. Den gældende lov af 1911 er forældet ikke mindst under hensyn til den tekniske udvikling, som siden da er forløbet, men egentlig har

[Helga Pedersen.]

loven aldrig været stærkt benyttet. Nu foreslår man en lov med henblik på, skal vi sige de bedre billeder, men siger det ikke udtrykkeligt i lovforslaget. Altså slæber beskyttelsen på en hoben mindre ledige produkter, der egentlig ikke fortjener beskyttelse ifølge bemærkningerne til lovforslaget.

Da lovforslaget er bygget over ophavsretslovforslaget, skal jeg ikke gå nærmere ind på det, men skal forbeholde mig i udvalget nærmere at drøfte, om en særlov er hensigtsmæssig på dette område.

Jeg skal hermed tilsige mit partis villige medvirken til en saglig behandling også af dette lovforslag.

Bøgholm: Jeg kan på mange måder slutte mig til ophavsmanden til det sidste indlæg, men jeg skal dog gøre nogle betragtninger også ud derover.

Lovgivningen om forfatter- og kunstnerret griber jo ind ikke blot på en lang række privatretlige områder, men langt ud over disse. Selve udgangspunktet er at sikre dem, der skaber værdier af en ikke-materiel karakter, at disse værdier ikke krænkes, selv om den materielle ejendomsret er gået tabt ved salg eller ved forældelse. Der tales her med et fransk udtryk om en *droit moral*. Det kan måske synes uheldigt, at der ikke er fundet noget dansk udtryk, men det er kun et led i hele den sproglige ligestyldighed, der alt for ofte præger dansk lovgivning. Denne ligestyldighed står i en stærk kontrast til den sproglige skaberkraft, der præger store dele af ældre lovgivning og giver litterær sproglig glæde ved læsningen, og som yderligere — og det er værd at tage med ind i billedet — letter forståelsen for det jævne folk. Love skrives jo ikke blot for domstolene, men også for de mange, der ikke ønsker at gøre bekendtskab med domstolene.

Denne *droit moral* er en værdiret, der ikke kan fortabes, og som ikke kan opgives. Den er i selve sin udformning et udtryk for, at det værdiskabende menneske, i lovforslaget kaldet ophavsmanden, frembringer en værdi, der ikke blot er af betydning for ham selv, men for selve den nationale kultur og dermed for det folk, han tilhører.

Det er i virkeligheden det centrale i

denne lovgivning set fra et teoretisk synspunkt, men det siger sig selv, at jo længere man fjerner sig fra centrum, jo svagere bliver dette synspunkt, og helt ude i periferien vil det naturligvis fortone sig. Men når den almindelige lovgivning om køb og salg ikke slår til over for kunstneriske frembringelser — jeg bruger her ordet i dets allervideste betydning — skyldes det netop dette forhold. Når staten bryder med en almindelig privatretlig betragtning, er det en naturlig følge af det statslige ansvar med hensyn til den nationale kulturarv. Vi er som folk ansvarlige for, at denne arv ikke bliver forringet gennem en kommercialisering, der ved f. eks. ensidigt at optrykke dele af litterære værker eller gennem omskrivning forvansker den litterære eller den etiske værdi. Med hensyn til H. C. Andersen har det været nødvendigt at gribe ind over for sådanne piratudgaver.

Det kan i mange tilfælde være nødvendigt at erstatte forældede ord eller udtryk med nutidsord og forkortelser, der kan synes naturlige, men det må ikke gå ud over meningen eller over den litterære, kunstneriske eller etiske værdi. Når en række salmer er omdigtet således, at selve meningen er blevet ændret, kan det næppe heller synes rimeligt set ud fra et *droit moral* synspunkt. Det må også stride mod *droit moral* synspunktet, når nye vers indføres i gamle, kendte salmer, hvor den, der har skrevet salmen, ikke længere er i stand til at udtale sig om det. Den samme beskyttelse mod en åndelig devaluering må gælde toneværker. Det må overhovedet være reglen på åndslevets område, at eftertiden ikke kan ændre ved synspunkter og værdier, og at selve formen ikke må forringes.

Jeg anser ikke blot dette for at være en naturlig kunstnerret — altså en individuel ret — men jeg mener, det også har betydning set ud fra et videre statsligt og folkeligt synspunkt. I bemærkningerne til lovforslaget, der er skrevet med megen omhu og dygtighed, hedder det, at le *droit moral*, altså værdiretten, omfatter — igen bruges franske udtryk — le *droit à la paternité*, altså anerkendelsen af det, det drejer sig om, at værket er kunstnerens, og le *droit au respect*, det vil sige en retsbeskyttelse mod misbrug. Jeg kender naturligvis godt det synspunkt, der også gør sig gældende i

[Bøgholm.]

bemærkningerne, at der her er tale om to særlige rettigheder eller, som det hedder i bemærkningerne, to særskilte beføjelser. Jeg deler ikke dette synspunkt. For mig at se drejer det sig om en ganske naturlig udvidelse af selve begrebet droit moral. Det kan vel til en vis grad siges, at det drejer sig om en ajourføring, men jeg tror ikke, det vil være rigtigt at opfatte det som to forskellige former.

Den måde, hvorpå det nye lovforslag er formuleret, giver mulighed ikke blot for at gribe ind over for selve teksten i nyoptryk af et litterært værk, men også for at gribe ind over for selve den måde, hvorpå den nye udgave præsenteres for offentligheden, og jeg finder, dette er nyttigt og rimeligt. Kulørte omslag er jo blevet ganske anderledes almindelige end tidligere. De kan være således udført, at de betegner en kunstnerisk værdi, men de kan også være således udført, at de betegner en forvrængning i forhold til selve bogens indhold og tilsigter at få købere, der ellers ikke ville købe bogen. Denne nydannelse inden for dansk forfatterret er af overmåde betydning, og jeg tror, dens betydning vil blive stedse stærkere, da anvendelsen af kulørte omslag o. lign. er i stadig stigning. Det vil være nødvendigt at gå videre ad denne vej. En udgave f. eks. af Ingemanns romaner, der var forsynet med seksualistisk prægede omslag, vil ikke være mulig efter den nye lovgivning. Under forudsætning af, at dette lovforslag bliver til lov, vil det heller ikke være muligt efter den nye lovgivning, at en alvorlig melodi bliver misbrugt. Der gives herigennem komponisten en beskyttelse, der svarer til den beskyttelse, man længe har følt det rimeligt at give forfatteren.

Det er muligt, at der i en lovgivning af denne art opstår ganske særlige vanskeligheder ved formuleringen, hvor det drejer sig om salg af kunstværker. Her er der ganske naturligt almindelige privatretlige krav, som den mand, der køber et kunstværk, kan gøre gældende, men der er også etiske værdier, der ikke kan gøres til genstand for salg. Det kommer i ikke ringe grad frem i de bestemmelser, der er om gengivelsesret.

Jeg vil gerne gøre en enkelt bemærkning til § 11. Det hedder i bemærkningerne,

der jo naturligvis må indgå i den almindelige diskussion, at der kan tages enkelte fotografiske kopier — kan fremstilles et katalog — men dette betyder, således som det bliver opfattet — og vel også med rette — af dem, der har haft lejlighed til at gøre sig bekendt med lovforslaget, at f. eks. en kunstsamler ikke vil være i stand til at udgive en kunstbog, der indeholder fotografier af hans egne samlinger. Det er klart, at dette ud fra såvel privatretlige som kulturelle betragtninger ville være urimeligt og urigtigt, og jeg mener, at denne paragraf bør ændres, således at det fremgår, at dette skal være muligt.

Der har, inden dette lovforslag kom frem, været ført en omfattende debat om, hvorvidt retten til at udstille et kunstværk skulle tilhøre den, der har købt kunstværket, eller det skulle være en ret, der forblev hos den, der har fremstillet kunstværket. Jeg kan ikke se, at udstillingsretten kan tages bort fra selve den materielle ret, der ligger i at eje et kunstværk; der kan jo også i overmåde høj grad ligge en kulturel værdi i, at en samler udstiller en lang række af de kunstværker, han har sat sig i besiddelse af; jeg kan ikke se, at det kan være rimeligt at krænke almindelige privatretlige bestemmelser ved en lovgivning, der netop skulle hindre dette.

Spørgsmålet om retten til at ødelægge et kunstværk er et spørgsmål af overordentlig vanskelig karakter, for naturligvis kan det og må det siges ud fra en teoretisk betragtning, at man bør tilstræbe, at så få værdier som muligt ødelægges, og det kan heller ikke nægtes, at selv om en kunstner sælger sit arbejde, bevarer han en rimelig interesse i, at dette arbejde bevares for eftertiden og ikke bliver ødelagt. På den anden side kan det ikke nægtes, at der kan være tilfælde, hvor en ødelæggelsesret, hvis jeg må bruge dette udtryk, kan være rimelig. Jeg tænker her på portrætter. Der kan være tilfælde, hvor et menneske, der har fået udført et portræt, med fuld ret ønsker at få dette portræt ødelagt ved sin død. Jeg kan ikke sige andet, end at denne ret i dette tilfælde også må sikres. Der er også det at sige til det, at hvis man virkelig gennem lovgivningen vil gøre det til en pligt at bevare et kunstværk, som det er blevet erhvervet, så måtte man gennem-

[Bøgholm.]

føre en almindelig vedligeholdelsespligt. Jeg nævner dette for at vise, hvor overordentlig vanskeligt det er og må være at lovgive på dette område. Det er også her berettigede interesser, der mødes, og en almindelig afvejen må finde sted gennem lovgivningen.

Et af de områder, hvor interessernes kollision er særlig udtalt, er, hvor der er tale om arkitektoniske værdier. Her gælder det naturligvis, at den arkitekt, der fremstiller en kunstnerisk værdi, må have krav på beskyttelse, men på den anden side kan det ikke nægtes, at dér, hvor det drejer sig om boligen, om den ydre ramme om hjemmet, må almindelige privatretlige synspunkter gøres gældende, og også her må der ske en afvejen af de forskellige synspunkter, således at det ene hensyn ikke tilintetgør muligheden for at tage andre hensyn.

Spørgsmålet om pressen har med rette været nævnt her, da lovgivningen i ret stort omfang må gribe ind på dette område.

Det kan siges — her er jeg enig med det ærede medlem frk. Helga Pedersen — at der ikke er taget så vidtgående hensyn til pressens rettigheder som på andre områder, og at det vil være nødvendigt for os at se nærmere på dette i udvalget. Det er f. eks. ikke muligt ud fra formuleringen at se, hvorvidt lovforslagets § 5 kan finde anvendelse på pressen, og denne usikkerhed fremgår da også med megen tydelighed af de bemærkninger, der gøres til § 5; men det må være et rimeligt forlangende, at dette forhold bliver klarlagt, inden lovforslaget går til anden behandling. Journalisten, der gør en individuel indsats — og det er jo det, der er betingelsen for en beskyttelse inden for denne lovgivning — må have krav på samme beskyttelse som forfattere og andre kunstnere, hvis rettigheder omhandles i dette forslag. Det kan næppe være meningen at ville stille journalisten ringere end f. eks. forfatteren, der nu får en tilfredsstillende beskyttelse for sit arbejde, og jeg er glad for, at dette er tilfældet.

§ 15 synes efter min mening at stille journalisten på en måde, der ikke svarer til det øvrige indhold af den lovgivning, vi er i færd med at gennemføre. Det hedder i § 15, stk. 1:

„I aviser og tidsskrifter kan artikler om dagens religiøse, politiske eller økonomiske spørgsmål optages fra andre aviser eller tidsskrifter, når der ikke i disse er taget forbehold mod eftertryk.“

Jeg har ligesom den ærede ordfører for venstre noteret, at her findes ordet „kulturelle“ ikke, og jeg mener ligesom den ærede ordfører for venstre, at når reglen optages i loven, må ordet „kulturelle“ indføres. Men jeg vil gerne dertil føje, at det er jo rigtig nok en meget vidtgående myndighed, der gives, idet der her ikke er tale om at låne synspunkter eller at citere; her er der tale om et aftryk, her er der tale om, at man overtager hele det stof, der ellers skulle være genstand for beskyttelse, og det forundrer mig noget at se, at den højtærede undervisningsminister i bemærkningerne overhovedet ikke har henvist til, at dette spørgsmål er blevet behandlet på international basis af journalisterne. Der burde i bemærkningerne være en henvisning til, at den internationale journalistorganisation har vedtaget en resolution, hvor man udtrykkeligt tager afstand fra en sådan regel. Jeg er tilhænger af citatretten, en vidtgående citatret, men jeg tror ikke, det er rimeligt at vedtage § 15, stk. 1, i denne form. Det er en af de ting, som jeg meget gerne vil have lejlighed til at drøfte i udvalget, og hvor jeg tror at en ændring vil være nødvendig.

Jeg skal dernæst gøre ganske enkelte bemærkninger til § 50, der jo er af megen betydning for journalisten og for journalistens arbejde. Det hedder i § 50, at pressemeddelelser, der kommer fra udlandet, må ikke uden erhververens samtykke gøres tilgængelige for almenheden gennem presse, radio eller på anden måde, før 12 timer efter at de er blevet offentliggjort her i riget. Af bemærkningerne fremgår, at ordene „på anden måde“ skal tages i allervideste forstand. Det hedder nemlig her, at denne paragraf giver beskyttelse imod enhver offentlig meddelelse af nyheden, det vil sige, den giver ikke blot beskyttelse mod den erhvervsmæssige udnyttelse af nyheden, men det må jo være den erhvervsmæssige udnyttelse af nyheden, det drejer sig om. Således som denne paragraf er formuleret, ville det ikke være muligt for en taler, der behandlede det pågældende emne i radio

[Bøgholm.]

eller på et møde, at benytte sig af en nyhed, som alle kender, og dette kan naturligvis ikke være meningen. Derfor går jeg også ud fra, at den højtærede undervisningsminister vil være rede til at forandre dette, således at der som fortolkning i stedet for „offentlig meddelelse“ kommer til at stå „erhvervsmæssig udnyttelse“.

Selve paragraffen har været genstand for megen diskussion i bladejerkredse og i journalistkredse. Det har været sagt, at denne paragraf strider mod den informationsfrihed, man med rette tillægger overordentlig stor betydning. På den anden side kan det ikke nægtes, at hvis et blad med meget store udgifter, som det ofte er tilfældet, indhenter nyheder af stor nyhedsværdi fra udlandet, må bladet have krav på en vis beskyttelse. Derfor mener jeg også, at paragraffen med den ændring, jeg mener er nødvendig, må være rimelig og rigtig.

Brugskunsten indgår, som det er sagt af tidligere ærede ordførere, på en måde, der svarer til hele den rolle, brugskunsten spiller i den moderne kunst. Det gælder den danske møbelindustri, der med rette vurderes så højt, og det gælder den kunstneriske udformning af en række genstande. Jeg hilser med glæde, at den højtærede minister har været opmærksom på dette forhold og har taget det med i lovforslaget.

Spørgsmålet om scenekunsten har også været nævnt. Det er også et af de overmåde vanskelige spørgsmål. Skal sceneinstruktøren have en slags eneret eller en slags vederlagsret, hvor det gælder hans instruktion? Det er klart, at hvis der ikke er tale om en særlig indsats, kan dette ikke være tilfældet, men det er efter min mening lige så klart, at hvor der er tale om en særlig indsats, betyder sceneinstruktørens indsats en kunstnerisk værdi, der har krav på beskyttelse, på samme måde som andre kunstneriske værdier har krav på beskyttelse.

Det kgl. teaters forhold har naturligvis været drøftet under denne debat, anderledes kunne det vel ikke være. På den ene side er det utvivlsomt af betydning, at man ud over landet gennem radioen kan få kendskab til det kgl. teaters arbejde, på den anden side må man være klar over, og her

henviser jeg navnlig til udtalelser af kgl. skuespiller Poul Reumert, at de kunstneriske krav, der stilles, hvor det gælder en radioudsendelse, er af ganske særlig karakter. Det gælder først og fremmest selve mimikken. Det fotografiske billede fastholder jo helt anderledes mimikken, end man ser det, når man sidder i teatret, og heri ligger der en meget stor vanskelighed, som man må være opmærksom på. Ligeledes kan jeg ikke andet end mene, at det kgl. teaters skuespillere ved deres ansættelse — anderledes kan det være ved fremtidige ansættelser, jeg er enig med det ærede medlem frk. Helga Pedersen i, at der kan være grund til at tage spørgsmålet op ved fremtidige ansættelser — har forpligtet sig til at gøre tjeneste på den kgl. scene, men at de i hvert fald for det store flertals vedkommende næppe mener, at de har forpligtet sig herudover. Men jeg går ud fra, at der vil finde en forhandling sted, eller har fundet en forhandling sted, mellem undervisningsministeriet og det kgl. teaters skuespillere, og at resultatet af denne forhandling vil blive meddelt udvalget, således at man søger at finde frem til en fornuftig ordening på dette område.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger om filmen og dens plads i denne lovgivning. Det er måske et endnu mere kompliceret spørgsmål end noget af de andre. Her drejer det sig om at beskytte ikke blot det menneske, der er ophavsmand til filmen, men det drejer sig naturligvis også om at beskytte det menneske, der sætter den i scene, det drejer sig om at beskytte drejebogen, og det drejer sig om at beskytte den synopsis, der ligger til grund for filmen. Derfor vil det også være nødvendigt med en overmåde grundig undersøgelse i udvalget, og jeg går ud fra, at vi får lejlighed til at drøfte dette spørgsmål også med de fagmænd, der kan give os virkelig underretning.

Grammofonindustrien har jo ved den måde, hvorpå den har udviklet sig, bragt noget nyt ind i billedet. Her er der — og jeg er enig i det synspunkt, ministeren anlægger — tale om beskyttelse både for kunstneren og for den, der fremstiller pladen, for man kan ikke nægte, at lige så vel som der er tale om overordentlig store udgifter for pressen ved at udsende korrespondenter og

[Bøgholm.]

skaffe nyhederne, lige så vel er der tale om ganske overordentlig store udgifter for den industri, der fremstiller grammofonpladerne, og det vil ikke være rimeligt, om der ikke derigennem gives denne industri en beskyttelse.

Den såkaldte „mekaniske kunst“, for at benytte det samlende udtryk herfor, har jo skabt en række nye vilkår for udøvende kunstnere. Den har i visse tilfælde kunnet betyde, at kunstnerne er blevet bedre kendt, og det har igen været til fordel for dem; men det kan ikke nægtes, at der i en lang række andre tilfælde i høj grad har været tale om en konkurrence over for de udøvende kunstnere, som har gjort deres muligheder for at indtjene noget ringere. Der har også været enighed om, at den udøvende kunstners rettigheder i dette tilfælde bør sikres gennem lovgivning.

Så rejser der sig det spørgsmål, hvorledes det vederlag, der er tale om her, skal fordeles. Fra nogle sider har man været inde på den tanke, at der måtte være tale om en kollektiv fordeling, således at der blev indbetalt vederlag til en fond eller en sammenslutning, og så skulle dette fond eller denne sammenslutning fordele vederlaget til de kunstnere, der i særlig grad havde brug for det — det, man har kaldt og med rette kan kalde „det sociale synspunkt“.

For mig at se strider dette ganske imod de almindelige privatretlige regler. Det strider for mig at se ganske imod kunstnerens individuelle rettigheder. Man kan ikke pålægge den enkelte udøvende kunstner at være filantropisk over for sine kaldsfæller. Det er noget, der må gøres frivilligt eller løses på et andet grundlag, og derfor er jeg enig med den højtærede undervisningsminister i, at det såkaldte norske system ikke bør gennemføres her. Jeg forstår, at der har været meget store overvejelser herom, og at man har været inde på den tanke at gøre det på den måde. Jeg hilser med glæde, at man er gået væk fra det, og at man altså i øjeblikket regner med vederlag til den enkelte kunstner.

Jeg skal nu gøre nogle bemærkninger om det næste lovforslag, der er til behandling, nemlig lovforslaget om retten til fotografiske billeder. Jeg har mine betænkeligheder ligesom de to ærede ordførere, der har haft

ordet før mig, hvor det gælder bibliotekerne, arkivernes og vel også museernes ret til at fotografere og til ikke blot at benytte disse fotografier i deres interne virksomhed, men i visse tilfælde også at kunne sælge dem videre. Det er klart, at der er tilfælde, hvor dette må synes rimeligt, nemlig hvor der er tale om affotografering af f. eks. artikler i dagspressen. Det vil ikke være rimeligt, at det menneske, der skal benytte en sådan artikel, skal gå ned til avisarkivet eller til et af vore biblioteker og manuelt afskrive denne. Her er det rimeligt og rigtigt, at den kan fotograferes af, og det er naturligvis også rimeligt og rigtigt, at biblioteket beregner sig en vis fortjeneste herpå. Men hvor der er tale om at fotografere hele værker, kan jeg ikke se, at det er rimeligt og rigtigt, hvis der ikke er tale om værker, som man er bange for skal gå til grunde, således som først den ærede ordfører for socialdemokratiet gjorde opmærksom på, og som jeg forstår at også den ærede ordfører for venstre gjorde opmærksom på. Hvis der virkelig bliver tale om at affotografere værker, således at der bliver tale om konkurrence med forlagernes virksomhed, kan jeg ikke se, at det på nogen måde vil være rimeligt. Jeg vil altså mene, at der bør skabes sikkerhed igennem dette lovforslag for, at noget sådant ikke kan finde sted. Jeg kan i øvrigt på det punkt ganske henholde mig til de bemærkninger, den ærede ordfører for socialdemokratiet gjorde.

Ifølge § 8 må ved gengivelse i fjernsyn eller på film af en dagsbegivenhed fotografiske billeder, der vises som led i dagsbegivenheden, medtages. Danmarks radio kan på samme måde ifølge § 9 benytte sig af fotografier, men i så tilfælde skal der ydes vederlag. Jeg kan ikke se andet, end at hvor det gælder gengivelse i fjernsyn eller på film af en dagsbegivenhed, dér kan man ikke ganske se bort fra, at der også bør ydes vederlag, på samme måde som der skal ydes det ifølge § 9.

Det er for mig at se et spørgsmål, om der ikke i § 5 burde indføjes en mulighed for forbud imod offentliggørelse af krænkende fotografiske optagelser. Jeg tror ikke, at en henvisning til straffeloven vil dække dette. Jeg tror, det vil være rimeligt, om man her indfører et stykke 2 til § 5, således at

[Bøgholm.]

det ikke bliver tilladt at offentliggøre fotografiske optagelser, der med rette kan føles krænkende for en eller anden.

Jeg har gjort disse bemærkninger af mere principiel karakter og naturligvis ganske set bort fra de mange enkeltheder, da jeg går ud fra, at der vil finde en meget grundig udvalgsbehandling sted. Jeg kan på mit partis vegne tilsige ikke en hurtig — det tror jeg heller ikke den højtærede minister ønsker — men en velvillig udvalgsbehandling.

Helge Larsen: På dette tidspunkt af forhandlingen er jeg vist i den situation, at jeg ikke behøver at gå meget i enkeltheder med lovforslagene — det tror jeg er gjort af tidligere ærede ordførere — men jeg håber dog alligevel at kunne gøre et par bemærkninger, hvortil jeg kan påberåbe mig ophavsret.

Lovforslaget om ophavsretten er jo fremsat samtidig med, at et i det store og hele tilsvarende forslag er fremsat i den svenske rigsdag, og der kan ventes fremsat forslag af lignende art i den finske rigsdag og det norske storting. Vi er derfor i den situation, at vi nu skulle kunne gennemføre en lovgivning på dette område, som i det allervæsentligste vil kunne blive fælleskandinavisk. Det skulle være så meget lettere, som forudsætningerne for en sådan lovgivning vel nogenlunde er de samme i de nordiske lande. Jeg vil dog gerne, ligesom det ærede medlem hr. Lars M. Olsen har gjort det, fremhæve betydningen af, at vi under udvalgsbehandlingen holder en vis kontakt med den forhandling, der foregår i de øvrige nordiske lande, så vi så vidt muligt også slutter med at have en ensartet lovgivning på dette område.

Et par andre spørgsmål har ikke været omtalt noget videre her, og jeg skal lige gøre et par bemærkninger om dem.

Ved gennemførelsen af det foreliggende lovforslag vil vi blive i stand til at opfylde de forpligtelser, som følger med den udvi-

dede og reviderede Bernerkonvention efter revisionen i 1948, og — hvad jeg finder vigtigt — vi opfylder også forudsætningerne for at kunne tiltræde verdenskonventionen om copyright af 1952; det sidste har den betydning, at danske forfattere og kunstnere vil kunne opnå en bedre beskyttelse af deres rettigheder på det amerikanske marked, end de tidligere har kunnet.

Skal jeg ellers fremhæve noget værdifuldt i lovforslaget, må det være i rent teknisk henseende den nye og, så vidt jeg kan vurdere det, langt klarere opbygning, dette lovforslag har, sammenlignet med den tidligere lovgivning, og de foreslåede formuleringer, der gør, at den beskyttelse af rettigheder, der gives i dette lovforslag, også vil kunne blive effektiv, selv om der — og det er vel sandsynligt — skulle opstå nye tekniske meddelelsesmidler, forskellige fra dem, vi har set udfolde sig i så rigt mål gennem de sidste 10-20 år.

Det ærede medlem frk. Helga Pedersen brugte det udtryk, at der ikke er tale om noget radikalt brud med retstilstanden inden for hele dette område, og det er rigtigt. Men så vidt jeg kan vurdere det, er der tale om en væsentlig udvidelse af den beskyttelse, som ydes skabende kunstnere, og jeg finder det helt rigtigt at gennemføre denne udvidede beskyttelse. Det gælder ganske specielt i forholdet til udøvende kunstnere. Jeg kan ikke se det anderledes, end at den ringe beskyttelse, udøvende kunstnere hidtil har haft, har været en uretfærdighed, og den meget betydelige udvidelse af beskyttelsen af udøvende kunstnere, som dette forslag bringer, er efter min vurdering absolut berettiget. Man bør ikke — som det i øvrigt blev nævnt af det ærede medlem hr. Bøgholm — se bort fra, at der i en skuespilpræstation eller i en musikers fremførelse af et musikværk er tale om en selvstændig, individuel kunstnerisk indsats, som det vil være rimeligt at give en beskyttelse, hvis det er muligt, og det vil på adskillige områder være muligt at gøre det, sådan som lovforslaget er affattet.

[Helge Larsen.]

Naturligvis har man bragt det kgl. teater ind i diskussionen, og jeg må måske også gøre et par bemærkninger derom. Jeg tror, det er rigtigt — det resultat er den højtærede minister jo også kommet til — at man giver en ensartet regel for den beskyttelse, som udøvende kunstnere opnår. Det er rigtigt, at det giver et særligt problem i forhold til det kgl. teater; den højtærede undervisningsminister har selv været opmærksom på det og nævnt det i sin fremsættelsestale; men spørgsmålet er, om man ikke tror, at problemet er større, end det i virkeligheden vil vise sig at være. Det vil særlig have betydning i forhold til fjernsynet, og jeg gad vide, om ikke de udøvende kunstneres synspunkter og hensynet til fjernsynsteknikken i mange tilfælde vil være sammenfaldende. Fjernsynet kan, hvis det skal bringe transmissioner fra et teater, ikke godt gøre det, hvis det ikke drejer sig om mindre stykker, stykker af en vis intim karakter. De meget store stykker, f. eks. store udstyrsstykker med mange optrædende, egner sig ikke til fjernsynstransmission, og det er vel netop i sådanne tilfælde, at der fra skuespillernes side vil være betænkeligheder af kunstnerisk art ved transmissioner. Jeg tror derfor ikke, problemet er så stort, som det umiddelbart kan se ud til at være, og så er der jo i øvrigt, som det allerede er blevet nævnt i dag, den mulighed, at spørgsmålet kan ordnes ved fremtidige kontraktansættelser.

Jeg må også lige gøre en enkelt bemærkning om § 22, den paragraf, der fastsætter reglerne for statsradiofonis anvendelse af kunstværker eller anvendelse af forfatteres værker, specielt ved oplæsning. Det forekommer mig, at den bemyndigelse, der i denne paragraf gives radioen til at anvende kunstneres værker til oplæsning, f. eks. uden at man i forvejen har indhentet tilladelse fra disse kunstnere, måske er for vidtgående. Det er klart, at der ikke kan være tale om at anvende dem uden betaling; der kan naturligvis heller ikke eller bør i hvert fald ikke kunne være tale om at anvende disse værker på en sådan måde, at der kan blive tale om krænkelse af droit moral; men spørgsmålet er alligevel, om man ikke går for vidt, når man forlanger, at en kunstner, der ligefrem ikke ønsker at få

sit værk bragt i radioen, i forvejen skal have nedlagt forbud derimod.

Om forslaget til fotografiflov skal jeg ikke gøre mange bemærkninger. Det er vel rigtigt, at vi i realiteten ikke har haft nogen beskyttelse for fotografiske billeder tidligere i Danmark. Vi får det nu, endda en ret vidtgående beskyttelse; jeg tror, den er berettiget. Men jeg vil gerne ligesom det ærede medlem hr. Bøgholm rejse det spørgsmål, om det ikke vil være berettiget at tage med i overvejelserne en ændring eller tilføjelse til loven, sådan at den fotograferede også kan have en vis indflydelse på billedets anvendelse. Det ærede medlem hr. Bøgholm brugte udtrykket: anvendelse af krænkende fotografiske optagelser. Jeg skal ikke kunne sige, om det i og for sig skal være formuleringen. Jeg ønsker blot at pege på problemet, så kan vi drøfte det nærmere i udvalget.

Lad mig slutte med den sammenfattende betragtning, at disse lovforslag for mig at se indeholder en meget betydelig udvidelse af beskyttelsen af kunstneriske rettigheder, taget i videste forstand. Jeg finder det absolut rigtigt, at det må være et naturligt krav hos kunstnere og forfattere. Der kommer så, men det bliver i anden række, det spørgsmål, om man er gået for vidt i denne beskyttelse, spørgsmålet om, hvilke modifikationer der skal gennemføres. Der foreslås i loven indsat en række sådanne modifikationer, som er berettigede af hensyn til andres interesser og af hensyn til samfundets almene interesse i de kunstneriske værdier, der her er tale om. Hvorvidt disse modifikationer — hvis jeg må bruge denne sammenfattende betegnelse — er tilstrækkelige og vidtgående nok, må blive et af de spørgsmål, der må behandles i udvalget.

Jeg er klar over, at der forestår et meget stort og meget indgående udvalgsarbejde, men linjen i lovforslagene anser jeg for at være rigtig, og jeg håber, at der vil kunne skabes enighed om at gennemføre denne lovgivning.

Gøting: Det er mit indtryk, at det med de to foreliggende lovforslag er lykkedes at skabe et godt grundlag for det kommende arbejde i udvalget. Alene af den grund skal jeg tilsige mit partis positive medvirken til en saglig og fordomsfri drøftelse.

[Gøting.]

Det er afgjort taltalende, at der gøres en indsats for at nå frem til så ensartede regler som muligt såvel i relation til de andre nordiske lande som til andre lande i det hele taget. Litteratur og kunst er vanskelige at spærre inde med grænsepæle, og med den rivende tekniske udvikling inden for gengivelsesapparatet er denne vanskelighed ikke blevet mindre — heldigvis. Det er også helt klart, at de samme forhold har bevirket, at ophavsmandens og den udøvedes vilkår kommer temmelig nær hinanden, og at beskyttelsen af deres kunstnerrettigheder derfor også stort set må blive af samme karakter.

Jeg skal ikke gå ind på enkeltheder; manglende tid har kun tilladt mig en summarisk gennemgang af forslagene, og jeg vil derfor tage forbehold med hensyn til enkeltheder, som jeg måtte finde uheldige. Med hensyn til fotografilovforslaget kan der måske således være grund til at pege på, at der er foreslået en række regler til beskyttelse af fotografens og bestillerens rettigheder, medens der savnes mulighed for beskyttelse af motivet, der f. eks. kan være et æret medlem i en uheldig eller lidet flatterende attitude. Men det er et forhold, som de ærede medlemmer hr. Bøgholm og hr. Helge Larsen allerede har peget på.

Den højtærede minister har imidlertid tilsagt sin villighed til at nå det bedst mulige resultat såvel ud fra kunstnernes som ud fra samfundsmæssige interesser, og jeg er derfor ikke i tvivl om, at vi med denne lovgivning vil kunne komme et stort skridt i den rigtige retning. Linjen i lovforslagene er, som det ærede medlem hr. Helge Larsen sagde, rigtig, og mit parti kan som sagt tilsige sin støtte til gennemførelsen.

Petra Petersen: Det kan vist være vanskeligt at skabe ensartede internationale regler for beskyttelse af forfatter- og kunstnerretten, men Bernerkonventionen har stadig sin betydning med hensyn til en vis international beskyttelse af kunstnerne. At området kan være vanskeligt at lovgive for, viser også det lange åremål, der er gået, siden de første drøftelser fandt sted og til fremsættelsen af lovforslagene her.

Vi finder, at dette område er velegnet til,

at de nordiske lande kan samarbejde om en ensartet lovgivning, at de kan finde hinanden, og vi er derfor glade for, at den højtærede undervisningsminister har fremsat disse lovforslag. Vi har altid i vort parti stillet os forstående over for forfatterne og kunstnernes krav om en beskyttelse af deres arbejde, og det gælder også de udøvende kunstnere. Vi ved, der er brug for en sådan beskyttelse; vi ved, at mange af vore forfattere og kunstnere har økonomisk trang kår, og vi ved, at samfundets tilskud til kunst i al almindelighed og også til den enkelte kunstner er meget små; selv værdifulde forfattere og kunstnere har jo svært ved at opnå at komme på finansloven. Vi ved også, at vi ved denne lovgivning naturligvis ikke kan hindre, at kunstnernes arbejde — som arbejdet på alle andre områder — bliver udbyttet af store, kapitalstærke forlag; det hører nu engang med til den samfundsform, vi har her i landet, at alt er genstand for køb og salg, kunst og religion indbefattet. Men vi kan vel gennem disse lovforslag i nogen grad beskytte kunstnerne; det er det, der tilsigtes, og vi vil gerne tilsige lovforslagene vor støtte.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker alle ordførerne for den velvillige stilling, de har taget til lovforslagene. Ved fremsættelsen har jeg meget udførligt gjort rede for mange enkeltheder; der er derfor ikke grund til at tage dem yderligere op ved denne lejlighed, og de spørgsmål, der er rejst af ordførerne, vil det være mere naturligt at drøfte i et udvalg.

De principper, som lovforslaget bygger på, er i det store og hele de samme, som den gældende lov af 1933 er udtryk for. Der er ikke tale om noget brud i retsudviklingen.

En anden sag er, at der med hensyn til en del enkeltspørgsmål foreslås bestemmelser, der er ensbetydende med ændringer i forhold til, hvad der gælder i dag. Først og fremmest er jo den foreslåede beskyttelse af udøvende kunstnere en nydannelse. Desuden kan man sige, at man med en række bestemmelser i lovforslaget har søgt at styrke ophavsmændenes stilling. Deres rettigheder præciseres stærkere her, og enkelte af de indskrænkninger i eneretten, som de

[Undervisningsministeren.]

efter 1933-loven må finde sig i, har man ikke fundet det rigtigt at overføre i en ny lov. På den anden side er der stillet forslag om indskrænkninger i eneretten, som ikke kendes i den gældende lov. Som eksempler herpå kan nævnes den bestemmelse i § 22, der giver radioen en begrænset ret til at udsende litterære og kunstneriske værker uden først at skulle indhente samtykke hertil, og bestemmelsen i § 17 om, at det skal være tilladt inden for undervisningsvirksomhed at foretage lydoptagelse af værker til midlertidig brug i undervisningen. Her er der tale om vigtige samfundsinteresser, hvis varetagelse gør det nødvendigt at give regler, der medfører en vis begrænsning af ophavsmændenes rettigheder.

Når lovforslaget, til trods for at det bygger på tilsvarende principper som loven af 1933, alligevel i formuleringen og opbygningen adskiller sig temmelig meget fra den gældende lov, skyldes det hovedsagelig det forhold, at der her er tale om en fællesnordisk lovgivning, hvad der også fra anden side under drøftelserne i dag er peget på. De eksisterende love i de nordiske lande er så indbyrdes afvigende, at man i arbejdet med at få tilvejebragt en ensartet lovgivning på området ikke har kunnet gå ud fra nogen af disse love, men har været nødt til så at sige at begynde forfra. Spørgsmålet har været drøftet i Nordisk Råd, og der har været ført en række forhandlinger mellem de nordiske lande for at finde et ensartet grundlag.

Om arbejdet med ophavsretsloven i de andre nordiske lande, der er med i samarbejdet, kan jeg sige her, at de norske og svenske lovforslag er fremsat i Norges storting og Sveriges rigsdag, samtidig med at lovforslagene er fremsat i folketinget i Danmark. I Finland har man ønsket at afvente det svenske forslags endelige tekst, men man må gå ud fra, at lovforslaget også her snart vil komme frem til den lovgivende forsamling. Der er altså mulighed for, at vi på samme tid i alle de nordiske lande kan drøfte disse forhold, og at vi også under drøftelsen kan have føling med hinanden, hvis der skulle komme nye synspunkter frem, og jeg anser det for særdeles ønskeligt, at vi får vor fælles lovgivning på disse områder udbygget så nær hinanden, som det i det hele taget kan lade sig gøre. Ind-

stillingen hos de nordiske folk til disse problemer er så ensartet, at det ville være unaturligt, om ikke vi på disse områder søgte at få en løsning, der var nogenlunde ens i de nordiske lande.

Kun på ét område er der i dag fremført visse betæneligheder. Det er med hensyn til det kgl. teaters skuespilleres stilling over for fjernsynet. Det kgl. teaters skuespillere får samme rettigheder som andre skuespillere. Selv om det kgl. teater naturligvis indtager en anden stilling end andre teatre i forhold til statsradiofonien og fjernsynet, må det erkendes, at det vil være vanskeligt i længden at opretholde en særstilling for det kgl. teaters skuespillere. Men jeg har sagt ved fremsættelsen, og jeg vil gerne gentage, at naturligvis kan vi godt se, at der kan være betæneligheder ved denne ordning, og bestemmelserne er formuleret og fremsat i tillid til, at kunstnerne ved det kgl. teater vil forstå det ansvar, der følger med at få rettigheder som dem, de får ifølge lovforslaget. Jeg tror også, kunstnerne vil forstå dette, og at det er i det kgl. teaters skuespilleres egen interesse, at sagen løses på en så tilfredsstillende måde som muligt. Men det er rigtigt: uden videre overføre skuespil fra det kgl. teater til fjernsynet lader sig ikke gøre; der er kunstneriske vanskeligheder forbundet dermed. Jeg håber som sagt, at vi kan få en fornuftig aftale om en praktisk løsning af spørgsmålet for det kgl. teaters skuespilleres vedkommende, og jeg anser det for meget vigtigt, at vi kan opnå en sådan aftale. Jeg tror, at vi må erkende på den ene side det rimelige i, at kunstnerne ved det kgl. teater bliver ligestillet med andre kunstnere, på den anden side de forpligtelser, som det kgl. teater har i højere grad end andre teatre med hensyn til transmission af de virkelig lødige ting, som radio og fjernsyn må være meget interesseret i kommer ud til den almindelige befolkning.

Jeg takker meget for den velvillige stilling, der er kommet til udtryk gennem ordførernes indlæg i dag. Jeg skal naturligvis være meget villig til at drøfte alle enkeltheder i udvalget og håber på et positivt resultat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lars M. Olsen: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 29. januar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker og forslag til lov om retten til fotografiske billeder.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om nedlæggelse af statsbrandforsikringsfonden.

3) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1958.

4) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning i anledning af en under 24. august 1959 i København undertegnet overenskomst med tilhørende brevvekslinger mellem Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland om ydelser til fordel for danske statsborgere, der har været ramt af nationalsocialistiske forfølgelsesforanstaltninger.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten [af Axel Kristensen m. fl.].

Mødet hævet kl. 15⁵.

47. møde.

Fredag den 29. januar kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

I skrivelse af dags dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om vaccination mod ondartede smitsomme pelsdyrsygdomme.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om skibes bemanning har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

Ifølge lovforslaget nedsættes spiritusafgiften for her i landet fremstillet spiritus fra 27 kr. 50 øre til 27 kr. pr. liter à 100 pct. styrke og for indført spiritus fra 13 kr. 75 øre til 13 kr. 50 øre pr. liter à 50 pct. styrke.

Afgiftsnedsættelsen må ses i sammenhæng med påtænkte ændringer i spiritustolden og vil modvirke den prisforhøjelse, som en toldforhøjelse medfører for udenlandske varer.

Jeg skal anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg har herved den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om vaccination mod ondartede smitsomme pelsdyrsygdomme.

I 1958 påvistes for første gang udbrud af virus enteritis hos mink her i landet. Udbruddene forekom på 4 minkfarme i Jylland. I 1959 optrådte denne sygdom, der er en overordentlig smitsom sygdom, og